

**Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ «Λολίτα»,
μετάφραση: Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασάκης,
εκδόσεις Πατάκη, 2002 (13η έκδοση)**

Λογοτεχνία πολυσήμαντη κυρίως για την εποχή μας

Το 2018 η Αμερικανίδα συγγραφέας Sarah Weinman με το βιβλίο της «Η αληθινή Λολίτα» (*The Real Lolita: A Lost Girl, an Unthinkable Crime and a Scandalous Masterpiece*) συσχέτισε το κλασικό μυθιστόρημα του Βλαντιμίρ Ναμπόκοφ με μια αληθινή ιστορία που διαδραματίστηκε το 1940, την απαγωγή μιας νεαρής κοπέλας από έναν παιδόφιλο. Το βιβλίο της Weinman επαινήθηκε από την κριτική και κανείς δεν σκέφτηκε να το συγματούσει επειδή έθιγε το θέμα της παιδεραστίας. Ωστόσο το μυθιστόρημα του Ναμπόκοφ τα τελευταία

χρόνια βρίσκεται στο στόχαστρο του νεοσυντηρητισμού και αρκετών κινημάτων (υπερβολικής) ορθότητας. Ο Ρώσος εμικρέ, συγγραφέας και ερασιτέχνης εντομολόγος, πιθανώς να εμπνεύστηκε από τον αληθινό εγκληματία αφού στο μυθιστόρημα γίνεται μια ονομαστική αναφορά στον αληθινό απαγωγέα. Ποιος μιμείται ποιον; Η ζωή την τέχνη ή το αντίθετο και κατά πόσον ανάμεσα στους δεκάδες εγκληματικούς μυθιστορηματικούς χαρακτήρες ένας παιδόφιλος δεν έχει θέση;

Λολίτα είναι η αφήγηση του Χάμπερτ Χάμπερτ, καθηγητή λογοτεχνίας και παθιασμένου για τα «νυμφίδια», όπως αποκαλεί τα μικρά κορίτσια. Η αφήγηση στο Προοίμιο αναφέρεται ως: Η εξομολόγηση ενός λευκού άρρενος χήρου. Ο Τζον Ρέι, που την γράφει, επιμελήθηκε την έκδοση του κειμένου μιας και ο αφηγητής, ο Χάμπερτ Χάμπερτ, πέθανε στη φυλακή λίγες μέρες πριν την έναρξη της δίκης του.

Ο παράφρων Χάμπερτ απευθύνεται στους ενόρκους αναδιπλώνοντας –επιλεκτικά– τη ζωή του. Γεννήθηκε το 1910 στη Γαλλία από ευκατάστατη οικογένεια. Λίγο πριν τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ο Χάμπερτ έρχεται στη Νέα Υόρκη, χωρισμένος και διαγνωσμένος κλινικά με παράνοια. Το 1947, στο Ραμστέιλ, μια μικρή πόλη της Νέας Αγγλίας, νοικιάζει στο σπίτι της χήρας Σαρλότ Χέι η οποία ζει με τη δωδεκάχρονη κόρη της, την Ντολόρες (που στο μυθιστόρημα θα αποκαλείται Ντόλι, Λολίτα, Λο, Λι). Ο Χάμπερτ ξετρελαίνεται με τη μικρή, την παρακολουθεί εμμονικά. Η κυρία Χέιζ, που ελπίζει σε ένα γάμο, του δίνει ένα τελεσίγραφο με μορφή γράμματος και αυτός αποφασίζει να παντρευτεί την Σαρλότ καθώς, με την Λολίτα ως θετή κόρη, θα μπορέσει να πραγματοποιήσει τις φαντασιώσεις του. Έτσι προάγεται σε σύζυγο, εραστή και θετό πατέρα και ζούνε όλοι μαζί.

Μια μέρα η Σαρλότ, στο γραφείο του Χάμπερτ, διαβάζει το ημερολόγιό του. Αναστατωμένη και ταπεινωμένη αποφασίζει να φύγει με την κόρη της αλλά την χτυπάει θανάσιμα ένα αυτοκίνητο. Φοβισμένη η μικρή αποδέχεται τον Χάμπερτ διαφορετικά κινδυνεύει να βρεθεί υπό την κηδεμονία της Κοινωνικής Πρόνοιας. Στο μεταξύ ένας παράξενος τύπος (που αργότερα θα αποκαλυφθεί ότι είναι ο Κλερ Κίλτι), τους παρακολουθεί στενά.

Μια διαρκής φυγή

Αρχίζει ένα μεγάλο οδοιπορικό στη χώρα, από πολιτεία σε πολιτεία, από μοτέλ σε μοτέλ. Η Λολίτα είναι ιδανική καταναλωτριά αλλά αναλώνεται και η ίδια θλιβερά. Μια παράξενη, τρυφερή γοητεία αναδύεται από αυτό το μυθικό νυμφίδιο. Κατά βάθος πρόκειται για ένα επιπόλαιο και συνθησιμένο για την ηλικία της κοριτσόπουλο που, με όπλο το σεξουαλισμό της, εκβιάζει τον Χάμπερτ. Ξοδεύονται τεράστια ποσά, το ταξίδι τους καταντάει ένα ατέλειωτο κουραστικό οδοιπορικό. Αιχμάλωτοι ο ένας του άλλου, δεν απολαμβάνουν τίποτε άλλο παρά μια διαρκή φυγή.

Τελικά εγκαθίστανται σε μια καινούργια πόλη της Νέας Αγγλίας, στο Μπράντσεϊ. Η Λολίτα έχει κυριολεκτικά το πάνω χέρι και αυτός σέρνεται στα πόδια της. Ο Χάμπερτ αντιλαμβάνεται ότι κάποιος τους ακολουθεί, του γίνεται έμμονη ιδέα ότι η Λολίτα τον γνωρίζει. Πράγματι ο Κλερ Κίλτι, ένας φίλος της Σαρλότ και ο ίδιος παιδόφιλος, καταφέρνει να πάρει μαζί του την Λολίτα.

Δύο χρόνια αργότερα ο Χάμπερτ λαμβάνει ένα γράμμα από την δεκαεπτάχρονη Λολίτα, η οποία του λέει ότι είναι παντρεμένη, έγκυος και έχει άμεση ανάγκη από οικονομική βοήθεια. Ο Χάμπερτ αρπάζει ένα πιστόλι, την επισκέπτεται, της επιστρέφει τα χρήματα που δικαιούνταν από την περιουσία της μητέρας της και της ζητάει να φύγει μαζί του. Η Λολίτα του εξηγεί ότι ο σύζυγός της, ένας ημίκωφος βετεράνος του πολέμου, δεν ήταν ο απαγωγέας της αλλά ο Κλερ Κίλτι τον οποίον είχε πραγματικά ερωτευτεί. Αργότερα ο Κίλτι πέρφτει νεκρός από το χέρι του Χάμπερτ που συλλαμβάνεται για φόνο. Η Λολίτα πεθαίνει πάνω στη γέννα, Χριστούγεννα του 1952.

Γρίφοι και διαβρωτικά σχόλια

Η Λολίτα, γραμμένη στα αγγλικά, είναι μια παρωδία γεμάτη λεκτικά παιχνίδια, γρίφους και διαβρωτικά σχόλια πάνω στην αμερικανική κουλτούρα. Ο λόγος του αναξιόπιστου αφηγητή Χάμπερτ, μια ρητορική εξαπάτηση, έχει πάθος αλλά πόσο μπορεί να σαγηνεύσει; Οι αναγνώσεις και οι κριτικές που δέχτηκε το μυθιστόρημα μέχρι και σήμερα είναι πάμπολλες ενώ το διακειμενικό του πεδίο είναι απύθμενο, αντίστοιχο του Οδυσσέα του Τζέιμς Τζόις. Υφολογικά κλείνει το μάτι στις πα-

ρωδιακές αφηγήσεις του Μαρκ Τουέιν, του Απατεώνα του Χέρμαν Μέλβιλ ή των Νεκρών ψυχών του Νικολά Γκόγκολ.

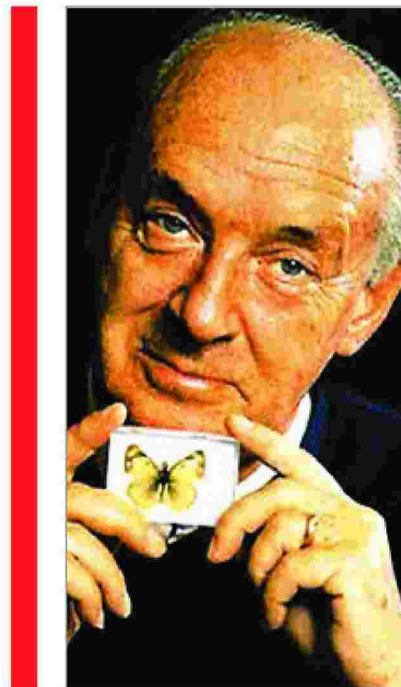
Ο Ναμπόκοφ στην αρχή δεν έβρισκε Αμερικανό εκδότη για τη Λολίτα που κυκλοφόρησε από την Olympia Press στο Παρίσι το 1955. Παρόλο που τα πρώτα 5.000 αντίτυπα έφυγαν αμέσως δεν υπήρξαν ουσιαστικές κριτικές. Στο τέλος της χρονιάς ο Βρετανός συγγραφέας Γκρέιμα Γκριν, σε μια συνέντευξή του στους Τάιμς του Λονδίνου, το χαρακτήρισε ένα από τα καλύτερα μυθιστορήματα του 1955. Πιο συντηρητικές εφημερίδες το αποκάλεσαν «βρώμικο και ξεδιάντροπα πορνογραφικό». Το Βρετανικό Τελωνείο εμπόδισε τα αντίτυπα να μπου-νε στην Βρετανία και, όταν τελικά κυκλοφόρησε, προκλήθηκε ακόμη και πολιτικό σκάνδαλο. Στην Αμερική, παρά τον αρχικό εκνευρισμό των επισήμων αρχών, η έκδοση έγινε χωρίς προβλήματα το 1958. Ο ίδιος ο Ναμπόκοφ μετέφρασε την Λολίτα στα Ρωσικά το 1967.

Ένας αμερικάνος από τη Ρωσία

Ο Ναμπόκοφ θεωρείται πια αμερικανός συγγραφέας αλλά γεννήθηκε στη Ρωσία, στην Πετρούπολη, το 1899, γόνος πλούσιας και αριστοκρατικής οικογένειας. Ο πατέρας του, διακεκριμένος νομικός, λόγιος, πολέμιος του αντισημιτισμού, πολιτικός και δημοσιογράφος, συνελήφθη κατά τη διάρκεια της Ρωσικής Επανάστασης. Η οικογένεια μετανάστευσε στο Βερολίνο και ο Ναμπόκοφ σπούδασε στο Τρίνιτι στο Κέμπριτζ απ' όπου αποφοίτησε το 1923. Ο Ναμπόκοφ έζησε στο Βερολίνο για αρκετά χρόνια και μετακόμισε στο Παρίσι το 1937 όπου γνώρισε τον Τζέιμς Τζόις. Τα πρώτα εννέα μυθιστορήματά του εκδόθηκαν με το ψευδώνυμο Βλαντιμίρ Σιρίν. Αργότερα, μαζί με τη γυναίκα και το γιο του, έφυγαν για τις ΗΠΑ όπου δίδαξε ρώσικη λογοτεχνία σε πανεπιστήμια. Από το 1959 ο Ναμπόκοφ έζησε στην Ελβετία. Πέθανε στη Λοζάνη τον Ιούλιο του 1977.

Το αριστούργημα του Ναμπόκοφ είναι μια λογοτεχνία πολυσήμαντη όχι μόνον για την εποχή που γράφτηκε αλλά κυρίως για την εποχή μας. Ο διωγμός της Λολίτας, σε μια εποχή εκπόρνευσης των περισσότερων μέσων ενημέρωσης και κοινωνικών δικτύων, επαληθεύει τον τρόπο του υποκριτικού συστήματος απέναντι στη δύναμη της λογοτεχνίας. Καλά θα κάνουν οι ιεροεξεταστές να διαβάσουν προσεκτικά τη Λολίτα, αλλιώς ας αναζητήσουν το Κακό μέσα τους ή τριγύρω τους.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ, συγγραφέας

Ο διωγμός της Λολίτας, σε μια εποχή εκπόρνευσης των περισσότερων μέσων ενημέρωσης και κοινωνικών δικτύων, επαληθεύει τον τρόπο του υποκριτικού συστήματος απέναντι στη δύναμη της λογοτεχνίας.

Κλασικοί Live

